

ETIČNE DILEME ZDRAVNIKA NUJNE MEDICINSKE POMOČI

Prim. dr. Iztok Tomazin, dr. med., spec. družinske in urgentne medicine
Osnovno zdravstvo Gorenjske, Zdravstveni dom Trzinč
Helikopterska enota NMP
Gorska reševalna zveza Slovenije

ETIKA

- Subjektivni koncept, ki se izmika jasnim definicijam
- Temeljne vrednote zdravnikov ostajajo enake že stoletja
- Dolžnost in notranja nuja zdravnika je slediti najvišjim etičnim merilom
- Nujna zdravstvena oskrba je absolutna pravica univerzalne narave
- Dolžnost nujenja NMP...

PRIČAKOVANE LASTNOSTI ZDRAVNIKOV*

- Nesebičnost
- Požrtvovalnost
- Pogum (odločanje, odgovornost...)
- Spoštljivost in občutljivost do drugih
- Skromnost in kritičnost pri oceni lastnega dela in osebnosti
- Želja po učenju in poučevanju
- Tovarištvo in iskrenost v odnosih
- Molčečnost...

*Deontološki kodeksi

OSNOVNI PRINCIPI BIOMEDICINSKE ETIKE

1. Avtonomija
2. Ne škodovati
3. Dobronamernost
4. Pravičnost
5. Dostojanstvo in poštenost

AVTONOMIJA

Svoboda samoodločanja
Poučen pristanek
Brez pritiskov

NMP:

Huda stiska ali nezavest
Ne more sam odločiti o terapiji

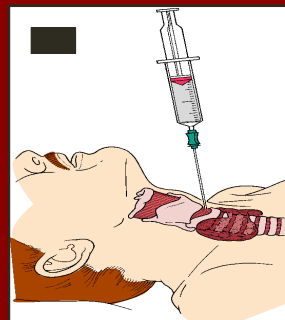
Z najboljšimi nameni in ob upoštevanju strokovne doktrine ter etičnih načel v NMP o terapiji odločamo zdravstveni delavci

NE ŠKODOVATI

Večina medicinskih posegov vsebuje določeno tveganje (relativnost tega načela)

Tehtamo možno tveganje in pričakovano korist

Potencialna škoda naj bi bila uravnotežena z večjo dobrotitjo za bolnika

DOBRONAMERNOST

S svojimi dejanji naj bi pacientu koristili na najboljši možen način

- Uporaba vsega razpoložljivega znanja in virov
- Sledenje doktrini
- Upoštevanje vseh dejavnikov, ki so pomembni za izhod postopkov in/ali zadovoljstvo pacientov in svojcev

DOSTOJANSTVO IN POŠTENOST

Pacient ima vedno pravico ohraniti dostojanstvo – spoštljiva in poštena obravnava ne glede na okoliščine

POSEBNOSTI ETIKE V NMP

- Pogosto in intenzivno soočanje z etičnimi dilemami
- Hitrost, intenzivnost in usodnost dogajanja - dileme so lahko zelo hude in težko rešljive
- Časa za poglobljen razmislek in odločanje je pogosto malo ali celo nič (oživljanje)

ETIKA PRI OŽIVLJANJU

- Upoštevatı učinkovitost in prognozo oz. smiselnost oživljanja ter pacientove želje/odločitve
- V NMP praviloma ne poznamo pacientovih želja, komorbidnosti...
- Zato praviloma takoj začnemo z oživljanjem in šele nato pridobivamo podatke

KDAJ NE ZAČNEMO OŽIVLJATI?

- Če je vnaprej jasno, da bo neuspešno
- Če je proti pacientovi volji
- V terminalnem obdobju kroničnih boleznı...

V večini držav o opustitvi ali prekinitvi oživljanja odloča zdravnik

PRENEHANJE OŽIVLJANJA

- Vplivajo: anamneza, starost, komorbidnost, pričakovana prognoza, začetni ritem v EKG, čas od zastoja...
- Oživljamo, dokler je prisotna VF
- Nehamo oživljati po 20 min asistolije, če ni reverzibilnih vzrokov (podhladitev, sedativi...)
- Individualen pristop – ključna je klinična presoja, da se zastoj ne odziva na naše ukrepe

OŽIVLJANJE – NEKAJ DILEM:

- Oživljanje pri brezupni prognozi zaradi ohranjanja organov?
- Postopki oživljanja v brezupnem primeru ali po neuspešnem oživljanju zaradi vaje?
- Prisotnost svojcev?

Gre za zahtevna etična in pravna vprašanja – med državami so razlike. Potrebno je upoštevati tudi kulturno okolje, svojce in seveda stališče pacienta, če ga imamo.

KAZENSKO PRAVNI VIDIKI NUDENJA NMP

- Neetično dejanje ni nujno vedno kaznivo
- Kršitev zdravniške stroke pa je nujno prvi, konstitutivni element kaznivega dejanja

KAZENSKO PRAVNI VIDIKI OŽIVLJANJA

Trije relevantni sklopi situacij:

1. Zdravnik ne oživlja, čeprav bi moral (opustitev zdravstvene pomoči). V primeru skrajne sile npr. ob veliki nevarnosti, opustitev pomoči ni nujno protipravna.
2. Zdravnik oživlja, a ne ravna skladno s pravili znanosti in stroke.
3. Zdravnik oživlja, čeprav je pacient izrecno izrazil drugačno voljo.

Etične odločitve niso nujno vedno najbolj pravilne s pravnega vidika!

ZAKLJUČEK

1. Ob sedanji organiziranosti NMP v pretežnem delu Slovenije (vzporedno delo v družinskih ambulantah) smo v stiskah in dilemah že pri odločitvah o izvedbi intervencije.*
2. Etične dileme in druge stiske so med dejavniki stresa in vzroki izgorevanja!
3. Pomagajo dobri odnosi v kolektivu, profesionalizem, izkušnje, znanje, komunikacijske veščine, intuicija in še kaj.

HVALA ZA POZORNOST

